

İHMAL VE İSTİSMAR BROŞÜR

İHMAL

Çocuğun temel ihtiyaçlarının ve bakımının (yiyecek, giyecek, ev, sağlık ve danışma) anne babası veya ona bakan kişi tarafından yerine getirilmemesi olarak da tanımlanabilir (Polat, 2001).

İSTİSMAR

18 Yaş grubundaki çocuğun ; sağlığını, fiziksel ve psikososyal gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin, toplum yada devlet tarafından bilerek veya bilmeyerek gerçekleştirilen her türlü kötü muameledir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) 1999'da yaptığı tanıma göre; **çocuğun** sağlık, büyüme ve gelişmesini olumsuz olarak etkilenmesine neden olan her türlü fiziksel ve/veya duygusal, cinsel, ihmal veya ihmale neden olacak ticari reklam amaçlı ya da diğer bütün etkileme şekilleri de dâhil olmak üzere her türlü tutum ve davranışlara maruz kalmasıdır (Krug ve ark., 2003:9).

Sayın veli;

Yasalara Göre, 18 Yaşın Altındaki Her Birey Çocuk Sayılır. Çocuğunuzu çocuk hakları konusunda bilgilendirin. Haklarını bilmeyen çocuk kendisini ihmal ve istismardan koruyamaz.

- Her çocuğun **SEVİLME HAKKI** vardır.
- Her çocuğun **YAŞAMA HAKKI** vardır.
- Her çocuğun **OYUN OYNAMA HAKKI** vardır.
- Her çocuğun **SAĞLIK HAKKI** vardır. Uygun tıbbi hizmet almak ve sağlıklı yaşayabilmek önemlidir.
- Her çocuğun **sağlıklı büyüebilmek için yeterli ve dengeli BESLENME HAKKI** vardır.
- Her çocuğun **EĞİTİM HAKKI** vardır. Her çocuk eğitim hakkını sonuna kadar kullanmalıdır.
- Her çocuğun **BARINMA HAKKI** vardır.
- Her çocuğun **SAYGI GÖRME HAKKI** vardır.
- Her çocuğun **uygun, doğru bir şekilde KENDİNİ İFADE ETME HAKKI** vardır.
- Her çocuğun **ÇALIŞTIRILMAMA HAKKI** vardır.
- Her çocuğun **GÜVENLİK HAKKI** vardır.

Çocuğunuza, Tehlikelerden Korunma ve Güvende Olma Becerilerini Kazandırın

Kendilerini güvende hissetmeye hakları olduğunu ve kimsenin bunu ellerinden alamayacağını söyleyin. Çocuğunuza güvenliklerini korumak için gerekirse kendilerine zarar veren kişiden kaçmak, yüksek sesle bağırarak (çığlık atarak) ve onu tekmelemek gibi bazı kural dışı davranışlarda bulunabileceklerini anlatın.

Çocuğunuzla Aşağıdaki Örneklerle (Tehlikeden kaçınma / Güvende Olmayı) Çalışabilirsiniz

- Bizim haberimiz olmadan başka birinin arabasına binmek(**TEHLİKELİ**)
- Bizim izin verdiğimiz, çocuklara uygun tv programı izlemek (**GÜVENLİ**)
- Aile bireyleri dışında birine evimizin kapısını açmak(**TEHLİKELİ**)
- Doğum gününde arkadaşının hediye alması (**GÜVENLİ**)
- Tanımadığımız birinden yiyecek, içecek, şeker, çikolata almak (**TEHLİKELİ**)
- Bizimle birlikte parkta arkadaşlarla oyun oynamak (**GÜVENLİ**)
- Tenha yerlerde (ıssız sokaklarda, inşaat alanlarında, boş yerlerde...) oyun oynamak(**TEHLİKELİ**)
- Ailemizle birlikte bisiklete binmek (**GÜVENLİ**)
- Bizden çok büyük çocuklarla arkadaşlık etmek (**TEHLİKELİ**)
- Korktuğumuzda annemizin bize sarılması (**GÜVENLİ**)
- Tanımadığımız kişilerin kucağına oturmak (**TEHLİKELİ**)
- Anne - babamız yanımızdayken doktorun bizi muayene etmesi (**GÜVENLİ**)
- Tanımadığımız kişilerin fotoğrafımızı çekmesi (**TEHLİKELİ**)
- Düştüğümüzde öğretmenimizin yaramızı temizlemesi (**GÜVENLİ**)
- Yabancılardan hediye almak (**TEHLİKELİ**)
- Öğretmenimizle ve sınıf arkadaşlarımızla birlikte pikniğe gitmek (**GÜVENLİ**)

İYİ VE KÖTÜ SIRLAR

Çocuğunuza “Sır ne demektir?” diye sorun. “Kimsenin öğrenmesini istemediğimiz, gizli kalmasını istediklerimiz şeyler **sır** demektir” deyin. “Bazı sırlar iyidir; eğlencelidir ve saklamak hoşumuza gider. Bazı sırlar da kötüdür, rahatsız eder ve üzer. Çocukların kendisini koruyabilmesi için iyi ve kötü sırları ayırt edebilmesi gerekir. Kötü, tehlikeli ve zarar verebilecek sırlar güvenilir bir büyükle mutlaka paylaşılmalıdır. Bu oyunbozanlık ya da ispiyonculuk değildir. Bazen çocuklara “Bu aramızda bir sır” ya da “Bunu sır olarak saklamazsan sana veya ailene kötü şeyler yapacağım” diyerek tehdit edenler olabilir. Bu sır kötü bir sırdır ve mutlaka söylenmelidir.

ÖRNEKLERLE “SIR KONUSUNDA” ÇOCUĞUNUZA BİLGİ VERİN

- Servis şoförü Eren’e salı günü tüm öğrencileri evlerine bıraktıktan sonra onu, eğer hiç kimseye söylemezse oyuncakçıya götüreceğini söyledi. Bu iyi sır mı, kötü sır mı?

KÖTÜ SIRDIR

- Ablan ile birlikte anneler gününde annene vermek üzere bir hediye aldınız. O güne kadar hediyeni saklayacaksınız. Bu iyi sır mı, kötü sır mı?

İYİ SIRDIR

- Mustafa’dan, üst sınıftaki iki çocuk cep harçlığını her gün zorla istiyorlar. Mustafa’dan da bunu kimseye söylememesini tembihliyorlar. Bu iyi sır mı, kötü sır mı?”

KÖTÜ SIRDIR

- Arkadaşları ablan için sürpriz bir doğum günü partisi hazırlıyor ve senden bunu sır olarak saklamasını istiyorlar. Bu iyi sır mı, kötü sır mı?

İYİ SIRDIR

Çocuğunuza şunu söyleyin bizi ve başkalarını mutlu eden bir sırrı saklamak iyi ve eğlenceli olabilir. Ama birinin bizden kötü sırrı saklamamızı istemesi doğru değildir. Kendimizi kötü hissettiren sırlar saklanmamalı, mutlaka bize söylemelisin ” denmelidir.

İYİ DOKUNMA KÖTÜ DOKUNMA

- Canınızı acıtan her dokunma kötü dokunmadır.
- Dokunulmasını istemediğin halde (canını acıtmasa da) sana dokunurlarsa bu kötü dokunmadır.
- Dokunan kişi; kendini rahatsız hissetmene neden oluyorsa bu kötü dokunmadır.
- Dokunma seni korkutuyor ve sinirlendiriyorsa bu kötü dokunmadır.
- Birisi seni kendisine dokunmaya zorluyorsa bu onun yaptığı kötü dokunmadır.

Kötü dokunma davranışını yapan kişiler çocuklardan bunu hiç kimseye söylememelerini isteyebilir ya da başkasına söylese onlara zarar vereceği tehdidinde bulunabilirler. **Çocuğa böyle bir durumda bunları yap denebilir.**

- **ÇIĞLIK AT! “HAYIR” DE!**
- **UZAKLAŞ VE BİR DAHA O KİŞİYLE YALNIZ KALMA!**
- **GÜVENDİĞİN BİR BÜYÜĞÜNE SÖYLE!**
- **BİRİSİ SENİ DİNLEYENE KADAR SÖYLEMEYE DEVAM ET!**
- **SENİ KİMSE ANLAMAZSA ALO 183’Ü ARA/ARAT !**

ÇOCUKLARINIZA İSTİSMARDAN KORUNMA YÖNTEMLERİNİ ÖĞRETİN

- Çocuğunuza, herhangi birisi kendisini incitmeye kalkarsa **hayır demesi** gerektiğini söyleyin. Çünkü birçok çocuğa büyüklerin söylediklerine itaat etmeleri öğretilmiştir.
- Çocuğunuzun gelişim dönemleri ve cinsel gelişim hakkında bilgilenmesini sağlayın. Çocuğunuzun kendi gelişim özellikleri hakkında bilgili olması onu ihmal ve istismar durumları karşısında daha korunaklı kılacaktır.
- Çocuğunuzun problemlerini sizinle paylaşması ve sizden yardım istemeleri yönünde yüreklendirin.
- Biri kötü, rahatsız edici bir şey yaparsa arkadaşlarından ya da büyüklerinden yardım istemeyi öğretin.
- Onlara sizinle her türlü sorunu paylaşabileceği inancını yerleştirin.
- ➔ **Çocuğunuza ev adresini, telefon numaranızı öğretin. Kaybolursa ne yapması gerektiğini öğretin.**
- ➔ **Tanımadığı kişilerden sakınması gerektiğini öğretin.**
- ➔ **Çocuğun halka açık yerlerde tuvalete tek veya ebeveyni dışındakilerle gitmesine izin vermeyin.**
- ➔ **Çocuğunuzun nerede olduğunu, daima bilin.**
- ➔ **Arkadaşlarını ve arkadaşlarının ailelerini tanıyın. Aktivitelerine siz de katılın.**
- ➔ **Çocuğunuza, kimlerin evine gidebileceğini açıkça ve çok net söyleyin.**
- ➔ **Size ulaşmadığı takdirde nereye gidebileceğini, hangi komşuda kalabileceğini öğretin.**
- ➔ **Çocuğunuz, biri ile bir arada olmak istemiyorsa, o kişiden rahatsız oluyorsa, nedenini öğrenin. O kişi çok yakınınız bile olsa...**
- ➔ **Kim olursa olsun, biri çocuğunuza gereğinden fazla ilgi gösteriyorsa, bu duruma dikkat edin.**
- ➔ **Çocuğunuzla cinsellik hakkında konuşun, vücudunun özel yerlerini anlatın.**
- ➔ **İyi dokunma ve kötü dokunma hakkında bilgi verin.**
- ➔ **Biri çocuğunuza istemediği bir şekilde dokunursa, hayır demesini, yardım istemesini öğretin.**

- Çocuğunuzun gerçek ya da hayali korku ve endişelerini azımsamayın, dikkate alın.
- Çocuğunuzun dinleyin, izleyin ve etkili bir iletişim kurun. Sevginizi ifade edin, sarılın.
- Onu onayladığınızı ve kabul ettiğinizi anlatın.
- Çocuğunuzla kaliteli – çocuğun da hoşuna gidecek şekilde – zaman geçirin.
- Çocuğunuzun gereksinimlerini göz ardı etmeyin, sağlayabilmek için çaba sarf edin.

ÇOCUKLAR NEDEN İSTİSMAR EDİLDİKLERİNİ SÖYLEMEZLER?

İstismara uğramış çocuklar çeşitli nedenlerden dolayı bu durumu gizleme eğilimi gösterebilirler;

- Onlara kimsenin kendisine inanmayacağından korkarlar.
- Cinsel istismarın kendi hataları olduğundan ve bundan başlarının belaya girmesinden korkarlar.
- Çocuk, böyle bir şeyi nasıl anlatacağını bilmeyebilirler.
- Bu davranışlardan hoşlanmadığı halde, istismar eden kişiyi sevebilir ve onun başının belaya girmesinden korkabilirler.
- İstismar eden kişi tarafından tehdit edilmiş, korkutulmuş olabilirler.
- Bazı çocuklar bunun yanlış olduğunu bilmeyebilirler.
- Bu konuda konuşmaktan utanç duyabilirler.
- Çocuk konuşmak için uygun zaman, zemin ve kişi olmadığını düşünebilir.

ÇOCUKLAR NE ZAMAN İSTİSMAR EDİLDİKLERİNİ SÖYLER?

- İstismarın derecesi, sıklığı artar ve istismar çocuğu korkutursa,
- Cinsel istismardan korunmayla ilgili bilgi alırsa ve kendisine yapılanın doğru olmadığını fark ederse,
- Söylenmesi gerektiğini öğrenirse,
- Kardeşleri kendisinin ilk istismar edildiği yaşa gelmişse ve onları korumak isterse,
- Ergenliğe gelmişse hamilelikten korkuyorsa ya da istismarcının baskısından kurtulmak istiyorsa,
- Çocuk güvenebileceği ve kendisi ile yakından ilgilenen bir yetişkinle karşılaştıysa,
- Fiziksel bir yakınma sonrası doktora giderse, çocuklar istismar edildiklerini söylerler.

ÇOCUK İSTİSMAR EDİLDİĞİNİ AÇIKLARSA NE YAPILMALI ve NASIL DAVRANMALIYIM

- Çocuğunuz size böyle bir durumla geldiğinde ona nasıl tepki verdiğiniz, nasıl bir iletişim kuracağınız, nasıl bir yol izleyeceğiniz ve ona nasıl yardımcı olacağınız önemlidir. “Sana inanıyorum”, “Bana söylediğine çok memnun oldum” gibi cümleler kurmak çocuğunuza destek olduğunuzun göstergesidir.
- İstismar vakalarında görüşme teknikleri uzmanlık gerektirdiği için varsa okulun rehber öğretmenine bilgi verin.
- Çocuk anlatımda bulunurken susabilir. Bu durumda tepki vermeyin sadece bekleyin. Çocuğun tekrar anlatma ihtimali çok yüksektir.
- Çocuğun size anlatacağı şeyler ya da çocuğun size gösterdiği izler sizi şok edebilir. Tepkileriniz hayati önem taşımaktadır. Sakin karşılamak çocuğu desteklemek için önemlidir.
- Yaşadığı olayları anlatması için ona destek olun fakat vermek istemediği ayrıntılar için asla baskı yapmayın. Çocuğu sadece dinleyin yönlendirici ya da merak giderici sorular sormayın.
- Tüm ilginizi çocuğa verin. Çocuğun söyledikleri bitince başka bir şey söylemek isteyip istemediğini sorun.

İHMAL VE İSTİSMAR VAKASINDA BAŞVURABİLECEĞİNİZ YERLER

*Çocuk İzlem Merkezi

*Çanakkale Barosu

*Çanakkale Rehberlik Araştırma Merkezi

*Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlüğü

*Emniyet Çocuk Şube Müdürlüğü